

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta (VNS 5/2016 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten hallintovaliokunnalle. Määräaika: 14.10.2016.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kehittämisjohtaja Harri Martikainen, sisäministeriö
- neuvotteleva virkamies Pirjo Lillsunde, sosiaali- ja terveysministeriö
- rehtori Mervi Parviainen, Pelastusopisto
- apulaisosastopäällikkö, eversti Olli Lampinen, Rajavartiolaitos
- johtaja Kimmo Kohvakka, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- lääkintöneuvos Markus Henriksson, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)
- johtaja Mika Salminen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- pelastusjohtaja Erkki Hokkanen, Etelä-Karjalan pelastuslaitos
- ylilääkäri Tom Silfvast, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
- pelastuskomentaja Simo Weckstén, Helsingin kaupungin pelastuslaitos
- ensihoidon ja päivystyksen johtaja Matti Martikainen, Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri
- pelastusjohtaja Jari Hyvärinen, Päijät-Hämeen pelastuslaitos
- pelastusjohtaja Jari Sainio, Varsinais-Suomen pelastuslaitos

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ylilääkäri Jouni Kurola, Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Valtioneuvosto on antanut laatuaan ensimmäisen selonteon sisäisen turvallisuuden tilasta. Sisäisen turvallisuuden laajaa kokonaisuutta on aiemmin tarkasteltu laajapohjaisesti valmistelluissa

Valiokunnan lausunto StVL 5/2016 vp

sisäisen turvallisuuden ohjelmissa. Selonteossa sisäinen turvallisuus on rajattu koskemaan ai-noastaan sisäasiainhallinnon toimijoita. Selonteon mukaan hallituksen keskeisin asiakirja tule-vaisuuden sisäisen turvallisuuden määrittämiseksi on myöhemmin laadittava sisäisen turvallisuu-den strategia.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy selonteossa esitettyyn näkemykseen siitä, että muuttuviin turvallisuushaasteisiin vastaaminen edellyttää viranomaistoiminnan kehittämisen ohella kaik-kien hallinnonalojen sekä muiden toimijoiden yhteistyötä ja tiivistä vuorovaikutusta. Tähän näh-den selonteon raja-
us on valitettavan kapea. Valiokunta katsoo, että nyt selonteossa maininnalla ohitetut sosiaali- ja terveydenhuollon alalle kuuluvat ennaltaehkäisevät ja muut toimet ovat kes-keisiä turvallisuusuhkien pitkäjänteisessä torjumisessa. Valiokunta pitää välttämättömänä, että myös sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnonalaan liittyviä kysymyksiä käsitellään kattavasti se-lonteon jälkeisessä jatkotyössä.

Hyvinvointi ja turvallisuus

Sosiaali- ja terveydenhuollon näkökulmasta turvallisuuteen liittyy keskeisesti muun muassa syr-jäytymiseen, tuloerojen kasvuun, päihteiden käyttöön, tarttuviin tauteihin sekä yleisesti arjen tur-vallisuuteen vaikuttavia seikkoja. Esimerkiksi alkoholi- ja päihdepoliittiset yhteiskunnalliset rat-kaisut ovat suorassa yhteydessä tapaturmien ja väkivallan määrään ja kansalaisten kokemaan tur-vallisuuden tunteeseen.

Terveydeltään tai toimintakyvyltään heikentyneiden iäkkäiden ja erityisryhmiin kuuluvien koto-na asumisen lisääntyminen edellyttää myös uusia turvallisuuteen liittyviä toimenpiteitä, joiden toteuttamisvaihtoehtoja on tarpeen selvittää hallinnonalojen yhteistyössä. Kotona asumisen tur-vallisuuden varmistamiseksi on huolehdittava omaisten, palvelujen tuottajien ja viranomaisten välisen tietojen vaihdon toimivuudesta.

Teknologian lisääntyvä hyödyntäminen palveluissa ja viranomaisten välisessä toiminnassa luo uusia riskejä esimerkiksi järjestelmien haavoittuvuuden ja mahdollisten häiriötilanteiden seu-rauksena. Vaikka valtakunnallisia järjestelmiä voidaan luotettavasti suojata, voivat yksittäiset terveydenhuollon laitteet ja verkkoinfrastruktuurit olla huonosti suojattuja ja alttiita erilaisille hyökkäyksille. Samalla, kun teknisiä turvallisuusratkaisuja kehitetään ja otetaan käyttöön, on otettava huomioon niihin liittyvät uudet turvallisuusriskit.

Pelastustoimi ja ensihoito

Maakuntauudistuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistusten yhteydessä on huolellisesti ar-vioitava muutosten vaikutukset muun muassa varautumiseen, onnettomuustilanteiden selvittämi-seen ja yhteiskunnan kriittisten toimintojen ylläpitämiseen häiriötilanteissa. Pelastustoimen jär-jestämisvastuu on tarkoitus siirtää kunnilta viidelle maakunnalle. Pelastustoimen uudistus on yh-teydessä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutokseen. Kuten selonteossa todetaan, vaikuttavat uudistuksessa tehtävät ratkaisut merkittävästi myös pelastustoimeen, koska pelastus-laitokset hoitavat suuren osan kiireellisistä ensihoitotehtävistä.

Valiokunnan lausunto StVL 5/2016 vp

Sosiaali- ja terveystoimen ja ensihoitopalvelujen tuottajana toimivan pelastustoimen yhteistyö on välttämätöntä laadukkaiden ensihoitopalvelujen toteuttamiseksi. Yhteistyöllä voidaan myös parantaa suuronnettomuus- ja katastrofivalmiutta sekä saada aikaan säästöjä henkilöstön, kaluston ja asemaverkoston osalta.

Valtaosa pelastustoimen operatiivisesta toiminnasta muodostuu terveydenhuollon järjestämistä vastuulla olevan ensihoitopalvelun tehtävien suorittamisesta. Pelastustoimen hajautettu asemaverkosto ja valmiudessa oleva pelastushenkilöstö ovat merkittävä voimavara ensihoidon ruuhka- ja suuronnettomuustilanteissa. Ensihoitopalvelussa lisääntyvästi tarvittava hoidon tarpeen arviointi ja kotiin vietävät palvelut asettavat myös uusia vaatimuksia ensihoitoon osallistuvan henkilöstön koulutukselle ja osaamiselle.

Selonteon mukaan Rajavartiolaitoksen Turun helikopteritukikohdan huonon sään toimintavalmiutta lasketaan luopumalla lennonjohtopalveluista ja operoimalla huonolla säällä Helsingistä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Rajavartiolaitoksen käynnissä olevassa sopeuttamisohjelman suunnittelussa on vaihtoehtona neuvoteltu nykyistä kustannustehokkaammasta ratkaisusta, jolla lentokenttä saataisiin tarvittaessa auki myös yöaikaan hälytystilanteissa. Valiokunta pitää tärkeänä, että suunnittelussa löydetään ratkaisu, jolla alueen meripelastuksen toimintavalmius voidaan säilyttää hyvällä tasolla. Pelastustoiminnassa varautuminen on ensisijaisen tärkeää.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Sosiaali- ja terveysvaliokunta esittää,

että hallintovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 11.10.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Sanna Lauslahti kok
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps
jäsen Annika Saarikko kesk
jäsen Sari Sarkomaa kok
jäsen Martti Talja kesk
varajäsen Ilmari Nurminen sd
varajäsen Sari Tanus kd

Valiokunnan lausunto StVL 5/2016 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen